

KONCEPCJA PROJEKTOWA MUZEUM WESTERPLATTE I WOJNY 1939 – CZĘŚĆ OPISOWA

1. WSTĘP

Projekt Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 roku to niejako wyzwanie teraźniejszości, ale przede wszystkim szacunek do przeszłości. Właśnie z szacunku do przeszłości podjęliśmy się bardzo wnikliwych analiz dotyczących wydarzeń mających miejsce na półwyspie Westerplatte przed wojną, w czasie jej trwania oraz po jej zakończeniu. Dzięki takim materiałom, jak m.in.: tajny raport Luftwaffe pozyskany z Bundesarchiv Militararchiv we Freiburgu, relacje Westerplaczczyków opracowane i wydane przez Zbigniewa Lisowskiego, „Polski Garnizon na Westerplatte cz. 1 i cz.2” Mariusza Wójtowicza-Podhorskiego, „Westerplatte jako miejsce pamięci 1939-1945” Krzysztofa Zajączkowskiego, „Westerplatte 1926-1939” Jarosława Tuliszkii, „Westerplatte historia i dzień dzisiejszy” Rafała Witkowskiego, dane pozyskane z Centralnego Archiwum Wojskowego w Rembertowie, dane pozyskane z Archiwum Państwowego w Gdańsku, dane pozyskane z Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Gdańsku, informacje pozyskane z Narodowego Archiwum Cyfrowego, informacje pozyskane z Wojskowego Biura Historycznego, „W cieniu obozu Stutthof: martyrologia więźniów w gdańskim obozie Neufahrwasser (1939-1940) i Aussenstelle Westerplatte (1939-1941) Wybór relacji i wspomnień” Wojciecha Turka, jesteśmy w stanie szczegółowo i rzetelnie odtworzyć historię tego miejsca.

„Kto nie szanuje i nie ceni swojej przeszłości, ten nie jest godzien szacunku, teraźniejszości, ani prawa do przyszłości”. – Józef Piłsudski

2. IDEA PREZENTOWANEJ KONCEPCJI

2.1 WSTĘP

Nadrzędnym celem projektowym, było wykazanie jak największej czytelności systemu obrony Wojskowej Składowicy Tranzytowej Westerplatte z 1939 roku w kontekście lokalizacji obiektów taktycznych takich jak: Placówka Fort, Placówka Tor, Placówka Wał, nieistniejąca i niemożliwa do odtworzenia Placówka Łazienki (placówka istniała w obrębie istniejącego terenu należącego do Straży Granicznej), nieistniejąca i niemożliwa do odtworzenia Placówka sierż. Deika (część tej placówki leżała w obrębie istniejącego kanału, a część w dzisiejszym terenie portowym), nieistniejąca i niemożliwa do odtworzenia Placówka Przystań (placówka istniała w obrębie istniejącego kanału portowego), nieistniejąca i niemożliwa do odtworzenia Placówka Prom (część tej placówki leżała w obrębie istniejącego kanału, a część w dzisiejszym terenie portowym), sześć Wartowni (szósta w obrębie Koszar, ale nie pełniła funkcji sieci Wartowni), Koszary, Willa Oficerska oraz Willa Podoficerska. Relikty obiektów historycznych takich jak: Magazyny Amunicyjne, Stare Koszary, Budynek Zawiadowcy Stacji, Magazyn Paliw, Budynek Administracyjny, Mikołajewo, Czerwony Mur, dopełniają obraz WST Westerplatte w czasie wybuchu II Wojny Światowej. Wszystkie elementy ahistoryczne, które wprowadzamy w tak cenną tkankę historyczną, stanowią jedynie tło dla najważniejszych obiektów istniejących we wrześniu 1939 roku.

2.2 OBIEKTY ODTWARZANE

2.2.1. MAGAZYNY AMUNICJI NR 1, 8, 9, 10, 11, 12

Na bazie materiałów przekazanych przez Organizatora konkursu oraz zdjęć wykonanych przez Niemców po 7 września 1939 roku, wiernie odtworzyliśmy formę i wygląd Magazynów Amunicyjnych. Wymiary poszczególnych magazynów zostały odtworzone z archiwalnych rzutów i przekrojów, a sam wygląd elewacji z rysunków elewacji oraz zdjęć archiwalnych. Ze zdjęć wynika, że wszystkie magazyny posiadały elewację wykonaną w jasnoszarym tynku. Na bocznych elewacjach magazynów znajdowały się ich numery porządkowe, które również zostały przez nas wiernie odtworzone na bazie zdjęć historycznych. (Magazyny widnieją na wizualizacji nr 12 ujętej na planszy konkursowej.)

2.2.2 POPIELNIK

Obiekt ten znajdował się w obrębie Budynku Administracyjnego, Starych Koszar oraz Kasyna Podoficerskiego. Lokalizacja ta nie była przypadkowa, ponieważ służył on gromadzeniu popiołu z ww. budynków. Według naszej wiedzy istnieje jedno zdjęcie archiwalne, na którym widać popielnik w stanie nienaruszonym. Zdjęcie to zostało wykonane przez Niemców po 7 września

1939 roku. Na bazie tych materiałów oraz zdjęć stanu istniejącego, poddaliśmy obiekt anastylozie. W obrębie popielnika znajdowały się również dwa słupy oświetleniowe pełniące prawdopodobnie funkcję doświetlenia drogi do szaletu, który znajdował się w tym obszarze. (Popielnik widnieje na wizualizacji nr 10 ujętej na planszy konkursowej.)

2.2.3. STRZELNICA

Z wnikliwej analizy zdjęć lotniczych wynika, że przynajmniej do 1936 roku, w obrębie projektowanego pawilonu, istniała strzelnica broni sportowej. Ze zdjęć pozyskanych z Bundesarchiv Militararchiv we Freiburgu (zdjęcia zwiadowcze Luftwaffe wykonane 3 września 1939 roku) wynika, że strzelnica ta została przeniesiona między fałochron, a Magazyn Amunicyjny nr 8. Na bazie posiadanych materiałów i ze względu na niewielkie koszty zrekonstruowania tego

obiektu, zakładamy jego odtworzenie w obrębie Magazynu Amunicyjnego nr 8 wraz z odtworzeniem kulochwyty w jego wschodniej części. Całość zostanie podkreślona w terenie poprzez iluminację świetlną za pomocą zastosowanego oświetlenia punktowego.

2.2.4. KAPLICZKA (POZA ZAKRESEM OPRACOWANIA)

Docelowa Kaplica na Westerplatte powstała po przeniesieniu sceny dla orkiestry z okolic Kasyna Podoficerskiego (był to wtedy obiekt związany z kurortem) w obręb skrzyżowania dawnej Alei Brzozowej, Alei Portowej i Sportowej. Obiekt ten jest poza zakresem opracowania konkursowego, ale zaleca się jego odtworzenie w tym lub późniejszym etapie projektowym ze względu na jego szczególny charakter, a także formę. Z archiwalnych zdjęć wynika, że posiadał on formę siedmiobocznej altany z podestem, który służył niegdyś orkiestrze.

2.2.5. POMNIK 10-LECIA ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

Zakłada się odtworzenie Pomnika 10-lecia Odzyskania Niepodległości. Jego mało udana kopia znajduje się przy kościele, przy ulicy Oliwskiej w Gdańsku. Istnieje jednak przynajmniej jedno archiwalne zdjęcie wykonane prawdopodobnie zimą 1939 roku, które prezentuje pomnik w oryginalnym stanie. Zakłada się odtworzenie tego obiektu 1:1: odtworzenie niewielkiego kamiennego kopca wraz z betonową tablicą, na której widnieje napis: „*Wspólną pracą wszystkich tworzy się bogactwa*”, a ponad nim postać godła – orła białego. W obrębie pomnika projektuje się dwie latarnie w historycznym położeniu oraz oświetlenie punktowe pozwalające wyeksponować obiekt w terenie.

2.2.6. HISTORYCZNE OBWAŁOWANIA I SKARPY

Posiłkując się mapami historycznymi oraz zdjęciami zwiadowczymi wykonanymi przez Luftwaffe przed i w trakcie walk o Westerplatte, zakładamy odtworzenie historycznych skarpy i obwałowań. Do odtworzeń należy zaliczyć: obwałowania Magazynów Amunicji nr 5, 6, 7, 9, 13, 14, 15. Przy okazji prac nad odtworzeniem obwałowań Magazynów Amunicji należy skorygować przekrój wału Magazynów Amunicji nr 10, 11, 12 oraz uzupełnić jego brakujący fragment od strony zachodniej. Przewiduje się również uzupełnienie historycznej skarpy przy torze nr 3 i 4, która obecnie jest zdeformowana poprzez wjazd na istniejący (usuwany) parking północny. W obrębie obwałowania Magazynów nr 13, 14 i 15 istnieje pozostałość po historycznym wale, który chronił teren na południe od obecnej ulicy Majora Henryka Sucharskiego przed zalewaniem. Należy pozostawić przebieg tego obwałowania, mimo, że nie ma technicznych możliwości odtworzenia go w całości (przecinał on ulicę Majora Henryka Sucharskiego i biegł w obrębie istniejącego cmentarza). Zakłada się uzupełnienie pozostałości po historycznej skarpie na północ od Magazynu Amunicji nr 8 oraz odtworzenie obwałowań strzelnicy broni sportowej w tym obszarze. Wszelkie historyczne, istniejące skarpy pozostają bez zmian. Dodatkowo historyczne skarpy zostaną poddane iluminacji za pomocą oświetlenia punktowego. Skarpy ahistoryczne w obrębie parkingu południowego zostaną splantowane. (Odtwarzane skarpy widnieją na wizualizacji nr 12 ujętej na planszy konkursowej.)

2.2.7. BUDYNEK ZAWIADOWCY STACJI

Zakłada się odtworzenie Budynku Zawiadowcy Stacji z materiałów przekazanych przez Organizatora oraz archiwalnych zdjęć sprzed 1 września 1939 roku, które bardzo dokładnie przedstawiają zewnętrzny wygląd i formę budynku. Zakłada się również odtworzenie historycznego układu pomieszczeń z dokumentacji technicznej, która bardzo jasno wskazuje historyczny przebieg ścian wewnętrznych, otwory drzwiowe oraz okienne. Budynek zostanie wyposażony w meble oraz aranżację wnętrza stylizowaną na lata funkcjonowania WST Westerplatte. Dodatkowo obiekt zostanie ucztylniony w terenie poprzez iluminację świetlną w postaci oświetlenia liniowego. (Budynek zawiadowcy stacji widnieje na wizualizacji nr 3 ujętej na planszy konkursowej.)

2.2.8. HISTORYCZNE SZPALERY DRZEW ORAZ ODTWORZENIE NASADZEŃ NA PARKINGU PŁD.

Posiłkując się archiwalnymi fotografiami wykonanymi przed 1 września 1939 roku oraz zdjęciami zwiadowczymi Luftwaffe z okresu 26 sierpnia – 3 września 1939 roku zakładamy odtworzenie i uzupełnienie historycznych szpalerów drzew wzdłuż dawnej Alei Brzozowej, wzdłuż dawnej Alei Portowej, wzdłuż zachodniej elewacji Budynku Administracyjnego i Starych Koszar, wzdłuż dawnej Alei Kąpielowej w obrębie Koszar (Nowych Koszar), wzdłuż dawnej Alei

Jesionowej w obrębie Willi Podoficerskiej i Wartowni nr 3. Wszystkie historyczne nasadzenia oraz ich uzupełnienie zostaną poddane iluminacji podświetleniem punktowym. (Historyczne szpalery drzew widnieją na wizualizacjach nr 9, 10 ujętych na planszy konkursowej.) Ponadto, w związku z faktem, że projekt zakłada likwidację parkingu południowego, w jego miejsce planuje się przywrócenie naturalnego, leśnego charakteru przestrzeni poprzez nasadzenia z gatunków występujących w bezpośrednim sąsiedztwie: klon, lipa drobnolistna, jesion pensylwański.

2.2.9. HISTORYCZNE CIĄGI KOMUNIKACYJNE

Projekt zakłada odtworzenie historycznych ciągów komunikacyjnych: ścieżki wartownika Posterunku nr 3 oraz kierunku natarcia sił niemieckich wzdłuż falochronu (jej przebieg wynika z analizy zdjęć wykonanych przez Luftwaffe w okresie 26 sierpnia – 3 września 1939r.), dawnej Alei Brzozowej, dawnej Alei Morskiej, dawnej Alei Kolejowej, dawnej Alei Portowej, dawnej Alei Kąpielowej, dawnej Alei Sportowej i Boiskowej, a także dawnej Alei Jesionowej. Ze względu na

fakt, że dawna Aleja kdr. Jacynicza jest obecnie w obrębie terenu portowego, zdecydowaliśmy się ją nieco przesunąć w kierunku północnym, aby ułatwiła ona komunikację między Kasynem Podoficerskim, a Budynkiem Administracyjnym. Zakładamy utworzenie dodatkowych alei pieszych w śladzie 1 i 2 toru kolejowego, które przebiegały wzdłuż Magazynów Amunicyjnych. W tajnym raporcie Luftwaffe, który pozyskaliśmy z Bundesarchiv Militararchiv we Freiburgu wynika, że na wysokości Fortu, Tor nr 1 miał swoją bocznice, która istniała podczas wykonywanych zdjęć mających na celu weryfikację efektów bombardowań półwyspu. Dlatego też zdecydowaliśmy się pokazać w projekcie również tę bocznice. Odtworzenie samego torowiska w śladzie ścieżki zwiedzania (Tor nr 1, 2 oraz bocznica) stanowiłoby ogromny koszt realizacyjny. Dlatego też, aby uczynić przebieg dawnych torowisk, zdecydowaliśmy się wykonać dwa profile kortenowe zatopione w mineralnej posadzce, o rozstawie historycznych torów. Aby jednak uwiarygodnić potencjalnemu zwiedzającemu fakt istnienia torów w tym obszarze, wykonaliśmy częściowe odtworzenie torowiska na odcinku około 30 metrów na Torze nr 1 i nr 2. Na odtworzonym torowisku planujemy zlokalizować wagon towarowy służący przewożeniu amunicji w tamtym okresie. Tor nr 3 i 4 został przez nas zmodernizowany do poruszania się drezyny. Dodatkowym, historycznym ciągiem pieszym, który został przez nas odtworzony jest aleja prowadząca z Koszar (Nowych Koszar) w kierunku Elektrowni. Aleje historyczne zostaną wykonane z nawierzchni mineralnej typu Hanse Grand i zostaną rozróżnione od ciągów komunikacyjnych ahistorycznych poprzez inny odcień nawierzchni mineralnej. (Historyczne ciągi piesze, odtwarzane torowiska, uczyniane torowiska, wagon towarowy, widnieją na wizualizacji nr 12 ujętej na planszy konkursowej.)

2.2.10. NABRZEŻE WRAZ Z ISTNIEJĄCĄ PROMENADĄ, FALOCHRON

Po głębokich analizach, zdecydowaliśmy się zmienić przebieg promenady nadmorskiej, przenosząc ją w ślad historycznej ścieżki wartownika Posterunku nr 3 oraz kierunku natarcia sił niemieckich wzdłuż falochronu. Konsekwencją takich działań jest zmiana profilu nabrzeża wraz z odsłonięciem falochronu o około 80-90cm. Obecna promenada powoduje wiele problemów, a podczas sztormów jej budowa i kształt powoduje zalewanie reliktyw historycznych. Uważamy, że na tym etapie projektowym taka zmiana jest niezwykle ważna, a wręcz konieczna do zrealizowania. Wykonanie nieco łagodniejszego profilu nabrzeża, z niewielkim spadkiem od falochronu w kierunku Zatoki Gdańskiej oraz umocnienie go kamieniami spowoduje, że fale nie będą przedostawały się na teren reliktyw, a w konsekwencji nie ulegną one późniejszej degradacji. Kolejnym atutem takiego rozwiązania jest przybliżenie ukształtowania nabrzeża do tego z początku wybuchu II Wojny Światowej. Dzięki temu potencjalny zwiedzający może uświadomić sobie, jak wyglądały walki w obrębie falochronu, za którym to Niemcy chowali się podczas ataków na Westerplaczyków. Z wnikliwych analiz wynika również, że na północ od Placówki Fort istniało gruzowisko, pochodzące prawdopodobnie z rozbiórki baterii plażowej nr 1 (Strandbatterie I). Projektuje się uczynienie tego gruzowiska w postaci nawierzchni żwirowo-tłuczniowej (ze zdjęć lotniczych wynika, że gruzowisko to istniało podczas pierwszych dni wojny). Teren na północ od falochronu powinien zostać wykonany z powierzchni piaszczystej, zbliżonej do naturalnej wydmy, aby podkreślić charakter tego obszaru z czasu funkcjonowania WST Westerplatte.

2.2.11. HISTORYCZNY UKŁAD LATARNI

Aby odwzorować rzetelnie układ oświetlenia dawnej WST Westerplatte sięgnęliśmy po mapy z 1934 roku, archiwalne zdjęcia wykonane przez Niemców po 7 września 1939 roku oraz tajny raport Luftwaffe. Z materiałów wynika, że słupy oświetleniowe istniały naprzeciw każdego z Magazynów Amunicyjnych. Ponadto słupy oświetleniowe istniały wzdłuż Alei Brzozowej, Alei Portowej, Alei Sportowej i Boiskowej oraz drodze prowadzącej z obiektu Koszar (Nowych Koszar) do budynku Elektrowni. Wszystkie te latarnie zostały przez nas odtworzone w historycznej lokalizacji (na bazie zdjęć lotniczych wykonanych przez Luftwaffe można było określić ich lokalizację z dokładnością do około metra). (Historyczny układ latarni widnieje na wizualizacji nr 12 ujętej na planszy konkursowej.)

2.3 OBIEKTY UCZYNIANE

2.3.1 STARE KOSZARY, BUDYNEK ADMINISTRACYJNY I KASYNO PODOFICERSKIE

Na bazie materiałów przekazanych przez Organizatora, literatury oraz zdjęć archiwalnych wykonanych przed 1 września 1939 roku, jesteśmy w stanie określić dokładny obrys budynków: Starych Koszar, Budynku Administracyjnego i Kasyna Podoficerskiego oraz układ ścian wewnętrznych i podpiwniczeń. W ramach prac przewiduje się zabezpieczenie istniejących reliktyw przed procesami niszczącymi, a w niektórych przypadkach zabiegi polegające na konsolidacji zachowanych elementów poprzez uzupełnienie fragmentarycznych murów w formie opartej na wynikach badań i dokumentacji archiwalnej. Po zabezpieczeniu i ewentualnej konsolidacji zachowanych elementów, przewiduje się uczynienie ich obecności w krajobrazie poprzez wysypanie w ich obrysie nawierzchni z czarnego żwiru (dotyczy to kondygnacji niepodpiwniczonej) oraz poza obrysem - żwiru w odcieniu białym. Te dwa rodzaje nawierzchni powinien rozdzielać profil stalowy, kortenowy, tak jak ma to miejsce w przypadku uczynienia reliktyw Willi Oficerskiej. Podpiwniczenie należy wykonać kotwiąc stalowe, kortenowe belki w ścianach fundamentowych, do których zamontowana zostanie szklana tafla zabezpieczająca piwnicę przed działaniem warunków atmosferycznych oraz

potencjalną działalnością człowieka. Całość reliktów zostanie poddana iluminacji świetlnej za pomocą oświetlenia liniowego wzdłuż odkopanych i zabezpieczonych ścian. (Relikty Starych Koszar, Budynku Administracyjnego i Kasyna Podoficerskiego widnieją na wizualizacjach nr 9 i 10 ujętych na planszy konkursowej.)

2.3.2 MAGAZYN AMUNICJI NR 2, 3, 4

Posiłkując się materiałami przekazanymi przez Organizatora, a także zdjęciami archiwalnymi wykonanymi przez Niemców po 7 września 1939 roku jesteśmy w stanie określić układ ścian oraz bardzo dokładny wygląd Magazynów Amunicyjnych nr 2, 3 i 4. W ramach prac przewiduje się zabezpieczenie istniejących reliktów przed procesami niszczącymi, a w niektórych przypadkach zabiegi polegające na konsolidacji zachowanych elementów poprzez uzupełnienie fragmentaryczne murów w formie opartej na wynikach badań i dokumentacji archiwalnej. Po zabezpieczeniu i ewentualnej konsolidacji zachowanych elementów, przewiduje się uczytnienie ich obecności w krajobrazie poprzez wysypanie w ich obrysie nawierzchni z czarnego żwiru (dotyczy to kondygnacji niepodpiwniczonej) oraz poza obrysem - żwiru w odcieniu białym. Te dwa rodzaje nawierzchni powinien rozdzielać profil stalowy, kortenowy, tak jak ma to miejsce w przypadku uczytnienia reliktów Willi Oficerskiej. Całość reliktów zostanie poddana iluminacji świetlnej za pomocą oświetlenia liniowego wzdłuż odkopanych i zabezpieczonych ścian.

2.3.3 KOSZARY (NOWE KOSZARY)

Na bazie materiałów pozyskanych od Organizatora konkursu, zdjęć archiwalnych, dokumentacji technicznej, inwentaryzacji ruin, zakładamy odkrycie skrzydła północnego Koszar oraz uczytnienie układu ścian zewnętrznych i wewnętrznych. W ramach prac przewiduje się zabezpieczenie istniejących reliktów przed procesami niszczącymi, a w niektórych przypadkach zabiegi polegające na konsolidacji zachowanych elementów poprzez uzupełnienie fragmentaryczne murów w formie opartej na wynikach badań i dokumentacji archiwalnej. Aby wejść do skrzydła południowego Koszar zaprojektowano pochylnię umożliwiającą swobodny dostęp do ekspozycji osobom z dysfunkcjami. W południowo-zachodniej części skrzydła południowego Koszar, znajduje się historyczny zsyp, który pełnił funkcję obronną. Planuje się jego wyeksponowanie za pomocą punktowego oświetlenia. Ze zdjęć archiwalnych wynika, że na wschód od Koszar istniał drewniany maszt flagowy, malowany w barwy biało-czerwone, na którym powiewała polska flaga. Zakłada się odtworzenie tego masztu w jego historycznej lokalizacji. Na zdjęciach zwiadowczych wykonanych przez Luftwaffe 3 września 1939 roku, po nalocie Stukasów, po stronie wschodniej od Koszar widnieje lej po bombie 50kg (prawdopodobnie jest to bomba 50kg zrzucona przez nurkującego Junkersa Ju 87 „Stuka”). Od tej bomby zginął jeden z Westerplaczków – strzelec Władysław Jakubiak. Zakłada się odtworzenie leju po tejże bombie oraz uczytnienie go w krajobrazie poprzez nasadzenia Śmiałka Darniowego *Deschampsia cespitosa* (gatunek użyty w celu uczytnienia leju po bombie w obrębie Wartowni nr 5). Całość reliktów zostanie poddana iluminacji świetlnej za pomocą oświetlenia liniowego wzdłuż odkopanych i zabezpieczonych ścian skrzydła północnego oraz istniejących reliktów skrzydła południowego. Przed odkopaniem, zabezpieczonym i uczytnionym skrzydłem północnym Koszar zaprojektowano barierkę wykonaną ze stali kortenowskiej. (Uczytnione Koszary, maszt flagowy oraz lej po bombie, widnieją na wizualizacjach nr 1 i 11 ujętych na planszy konkursowej.)

2.3.4 STANOWISKO ARMATY WZ. 1902

Posiłkując się zdjęciami archiwalnymi oraz tajnym raportem niemieckim wykonanym między 26 sierpnia, a 3 września 1939 roku, można stwierdzić, że stanowisko armaty WZ. 1902 znajdowało się na północny-wschód od dzisiejszego Pomnika Obrońców Wybrzeża. Zakłada się uczytnienie stanowiska armaty WZ.1902 za pomocą nawierzchni z czarnego żwiru ograniczonego profilem ze stali kortenowskiej. Dzięki zdjęciom archiwalnym jest możliwość odtworzenia armaty broniącej półwyspu Westerplatte i jako projektanci sugerujemy takie rozwiązanie. Z informacji, które pozyskaliśmy wynika, że Westerplatte broniły łącznie 3 armaty. Dwie kolejne były przystosowane do ostrzału w kierunku plaży, między Magazynami Amunicyjnymi. Tzw. „Putiłówka” została uszkodzona po oddaniu 28 strzałów pociskami z pancernika.

2.3.5 MIKOŁAJEWO

Na bazie udostępnionych materiałów przez Organizatora, literatury oraz zdjęć wywiadowczych, jesteśmy w stanie odtworzyć przebieg reliktyw Mikołajewa, które obecnie znajdują się pod ziemią. Mikołajewo było gospodarstwem pomocniczym. Hodowano tam krowy, świnie, oraz kury, a także sadzono warzywa i owoce. Mikołajewo pełniło jednak inne, niezwykle ważne zadanie. Funkcjonował tam II Oddział Sztabu Głównego – kontrwywiadu. Z relacji wynika, że do tego obszaru mieli dostęp tylko nieliczne osoby, a jego lokalizacja (wysunięta w kierunku zachodnim) miała zadanie strategiczne. W ramach prac przewiduje się zabezpieczenie istniejących reliktyw przed procesami niszczącymi, a w niektórych przypadkach zabiegi polegające na konsolidacji zachowanych elementów poprzez uzupełnienie fragmentaryczne murów w formie opartej na wynikach badań i dokumentacji archiwalnej. Po zabezpieczeniu i ewentualnej konsolidacji zachowanych elementów, przewiduje się ucytelnienie ich obecności w krajobrazie poprzez

wysypianie w ich obrysie nawierzchni z czarnego żwiru (dotyczy to kondygnacji niepodpiwniczonej) oraz poza obrysem - żwiru w odcieniu białym.

2.3.6 PLACÓWKA „WAŁ”

Placówka „Wał” została stworzona między marcem, a sierpniem 1939 roku, w obrębie jednego z wałów osłaniających Magazyn Amunicyjny nr 1. Zakładamy uczytelnienie Placówki „Wał” w obwałowaniu Magazynu Amunicyjnego nr 1. Był to bardzo ważny element obrony, ponieważ stanowił cenne źródło informacji dla Placówki „Prom” w razie rozpoczęcia niemieckiego ataku. Aby uczytelnić potencjalnemu zwiedzającemu schemat funkcjonowania obrony WST Westerplatte, konieczne jest ukazanie tego elementu w zagospodarowaniu terenu.

2.3.7 PLACÓWKA „TOR”

Placówka „Tor” została utworzona 2 września 1939 roku, po zniszczeniu Wartowni nr 5, w obrębie jednego z wałów osłaniających Magazyny Amunicyjne 13, 14, 15. Zakładamy uczytelnienie Placówki „Wał” w obwałowaniu Magazynów Amunicyjnych 13, 14, 15, ponieważ placówka ta pełniła funkcję obronną aż do kapitulacji 7 września 1939r.

2.3.8 PRZESUNIĘCIE WARTOWNI NR 1

Przesunięcie Wartowni nr 1 z jej domyslniej lokalizacji sprawiło, że zatracono w pewnym sensie zarys systemu obrony WST Westerplatte z września 1939 roku. Sieć powiązań między poszczególnymi wartowniami została nieodwracalnie naruszona. Aby uświadomić potencjalnemu zwiedzającemu, że nastąpiła zmiana lokalizacji tego obiektu w terenie, proponujemy uczytelnienie w mineralnej nawierzchni śladu przesunięcia Wartowni nr 1 poprzez zastosowanie dwóch profili ze stali kortenowskiej w kierunku historycznej lokalizacji tegoż budynku.

2.3.9 LEJE PO BOMBACH

Na bazie zdjęć lotniczych wykonanych przez Luftwaffe 3 września 1939 roku, można zlokalizować z bardzo dużą dokładnością miejsca lejów po zrzuconych bombach. Bomby 50kg, 250kg, 500kg zostały zrzucone przez Junkersy Ju 87 „Stuka”. W projekcie zagospodarowania terenu zakłada się odtworzenie tychże lejów oraz uczytelnienie ich w krajobrazie poprzez nasadzenia Śmiałka Darniowego *Deschampsia cespitosa* (gatunek użyty w celu uczytelnienia leju po bombie w obrębie Wartowni nr 5). (Lej po bombie, która spadła w obrębie Koszar widnieje na wizualizacji nr 11 ujętej na planszy konkursowej.)

2.3.10 PLAC PRZEZNACZONY NA UROCZYSTOŚCI PAŃSTWOWE, WOJSKOWE I RELIGIJNE

Pomiędzy Aleją Kąpielową, Aleją Portową, a Starymi Koszarami i Budynkiem Administracyjnym, istniał plac przeznaczony na uroczystości wojskowe, religijne i państwowe. Po kapitulacji był to plac przeznaczony na apele. Przewidujemy jego uczytelnienie w krajobrazie poprzez zastosowanie łąki kwietnej na całym zajmowanym przez niego obszarze. Plac ten leży w sąsiedztwie jednej z projektowanych stref parkowych i stanowi jej integralną część.

2.3.11 TOROWISKA I BOCZNICA

W tajnym raporcie Luftwaffe, który pozyskaliśmy z Bundesarchiv Militararchiv we Freiburgu wynika, że na wysokości Fortu, Tor nr 1 miał swoją bocznice, która istniała podczas wykonywanych zdjęć mających na celu weryfikację efektów bombardowań półwyspu. Dlatego też zdecydowaliśmy się pokazać w projekcie również tę bocznice. Odtworzenie samego torowiska w śladzie ścieżki zwiedzania (Tor nr 1, 2 oraz bocznica) stanowiłoby ogromny koszt realizacyjny. Dlatego też, aby uczytelnić przebieg dawnych torowisk, zdecydowaliśmy się wykonać dwa profile kortenowe zatopione w mineralnej posadzce, o rozstawie historycznych torów. Aby jednak uwiarygodnić potencjalnemu zwiedzającemu fakt istnienia torów w tym obszarze, wykonaliśmy częściowe odtworzenie torowiska na odcinku około 30 metrów na Torze nr 1 i nr 2. Na odtworzonym torowisku planujemy zlokalizować wagon towarowy służący przewożeniu amunicji w tamtym okresie. Tor nr 3 i 4 został przez nas zmodernizowany do poruszania się drezyny. (Uczytelnione i odtworzone tory oraz wagon towarowy, widnieją na wizualizacji nr 12 ujętej na planszy konkursowej.)

2.3.12 WILLA PODOFICERSKA I WARTOWNIA NR 3

Willa Podoficerska i Wartownia nr 3 to prawdopodobnie jedna z nielicznych, zachowanych po dziś dzień nowożytnych fortyfikacji będącej inkastelacją. Prawdopodobnie to tutaj poległ pierwszy Polski Żołnierz – st. strzelec Stefan Jezierski. W ramach uczytelnienia tego obiektu

zakłada się częściowe usunięcie nieautentycznej betonowej nawierzchni w celu rekonstrukcji kabiny północnej wraz z podstawami pod ławety forteczne dla CKM wz. 1930 (odtworzenie kabiny bojowej na podstawie opracowania P. Matuszewskiego „Muzeum Westerplatte” 2007). W ramach prac przewiduje się zabezpieczenie istniejących reliktyw przed procesami niszczącymi. Kabiny bojowe należy uczynić wykonywać stalowe, kortalne belki w ścianach fundamentowych, do których zamontowana zostanie szklana tafla zabezpieczająca piwnicę przed działaniem warunków atmosferycznych oraz potencjalną działalnością człowieka. Obrys Willi Podoficerskiej zostanie uczyniony poprzez zastosowanie profili ze stali kortalniskiej oraz wysypanie w ich obrysie nawierzchni z czarnego żwiru (dotyczy to kondygnacji niepodpiwniczonej) oraz poza obrysem - żwiru w odcieniu białym. Całość reliktyw zostanie poddana iluminacji świetlnej za pomocą oświetlenia liniowego wzdłuż

zabezpieczonych ścian. (Uczytelnienie Willi Podoficerskiej i Wartowni nr 3 widnieje na wizualizacji nr 4 ujętej na planszy konkursowej.)

2.3.13 ZAPORA PRZECIWPANCERNA (POZA ZAKRESEM OPRACOWANIA)

Z materiałów, które udało nam się pozyskać wynika, że w obrębie Wartowni nr 5 i dalej w kierunku Kasyna Podoficerskiego, rozciągała się zapor przeciwpancerne wykonana m.in. z szyn kolejowych. Miała ona pełnić funkcję obronną w razie natarcia ciężkim sprzętem. Zadanie konkursowe nie uwzględnia tego elementu. Ze względu na niski koszt realizacyjny, proponujemy jednak uczytelnąć przebieg tejże zapory poprzez umieszczenie w terenie szyny kolejowej w śladzie dawnej zapory przeciwpancernej oraz wykonanie przy niej tablicy informacyjnej opisującej w/w element.

2.3.13 CZERWONY MUR

Przewiduje się wykonanie fosy archeologicznej przy Bramie Kolejowej w celu ekspozycji reliktyw muru zniszczonego podczas prowadzonych walk w 1939 roku oraz ich zabezpieczenie przed procesami niszczącymi. Fragmenty czerwonego muru będą widoczne od razu po wejściu na teren muzeum plenerowego, dlatego zakłada się ich iluminację świetlną.

3. ZAGOSPODAROWANIE TERENU

3.1 OBIEKTY MAŁEJ ARCHITEKTURY

3.1.1. ŁAWKI

Zakłada się wykonanie trzech rodzajów ławek, w zależności od miejsca ich lokalizacji. W strefie głównych ścieżek zwiedzania projektuje się ławki o przekroju nogi w formie wyoblonego trapezu ze stali kortenowskiej. Siedzisko zaś wykonane zostanie ze stalowych prętów malowanych proszkowo na kolor jasnoszary. W strefach parkowych projektuje się ławki nieco bardziej rozbudowane. Przekrój podstawy w formie wyoblonego trapezu ze stali kortenowskiej, zaś siedzisko ze stalowych prętów malowanych proszkowo na kolor jasnoszary. Lokalizacja siedzisk w strefach parkowych jest uzależniona od przebiegu wewnętrznych ścieżek (doskonale widać to na rysunku zagospodarowania terenu). Ławki te okalają niewielkie trawiaste wzniesienia na styku zmian kierunków alei parkowych. Trzeci rodzaj ławek występuje wyłącznie w obrębie wejścia do pawilonu, podkreślając surowy charakter obiektu, jak i placu przed nim. Zakłada się, że będą to siedziska o przekroju wyoblonego trapezu wykonane w 100% z betonu.

3.1.2. LATARNIE

Projektuje się jeden rodzaj latarni stojących. Zostaną one wykonane z drewna wraz z betonowym fundamentem wystającym ponad poziom terenu. Źródło światła zostanie obudowane z trzech stron elementem ze stali kortenowskiej. Latarnie stojące zlokalizowane będą w ich historycznym położeniu oraz w obrębie wejścia do pawilonu wystawienniczego. Oprócz latarni przewiduje się zastosowanie oświetlenia punktowego drzew oraz obwałowań. Relikty posiadać będą oświetlenie liniowe oraz punktowe w zależności od potrzeb ich ekspozycji.

3.1.3. KOSZE NA ŚMIECI

Aby wszystkie elementy małej architektury były ze sobą niezwykle spójne, proponujemy wykonanie kosza na śmieci o przekroju wyoblonego trapezu, wykonanego ze stali kortenowskiej i betonu. W osi kosza projektuje się przerwanie trapezowego kształtu i uzupełnienie go siatką, która występuje między innymi przy wszystkich projektowanych, kortenowych balustradach.

3.1.4. INFODESKI, BILETOMATY, MAKIETY I INNE ELEMENTY MAŁEJ ARCHITEKTURY

Wszystkie te elementy projektuje się ze stali kortenowskiej. Ich forma i kształt jest doskonale widoczna na wizualizacjach ujętych na planszy konkursowej.

3.1.5. IKONY

Projektuje się ikony postaci związanych z WST Westerplatte w skali 1:1, wykonane i wytłoczone ze stali kortenowskiej. Zaleca się, aby każda ikona odpowiadała postaci związanej z konkretnym miejscem na WST Westerplatte z 1939 roku: 1) Ikona w obrębie Budynku Zawiadowcy Stacji powinna przedstawiać st. sierż. Wojciecha Najsarkę, 2) Ikona w obrębie Placówki Wał powinna przedstawiać dowodzącego placówką Edmunda Szamlewskiego, 3) Ikona w obrębie Placówki Fort powinna przedstawiać mat. Bernarda Rygielskiego, 4) Ikona w obrębie Placówki Tor powinna przedstawiać sierż. Władysława Deikę, 5) Ikona w obrębie Willi Podoficerskiej i

Wartowni nr 3 powinna przedstawiać st. strzelca Stefana Jezierskiego, 6) Ikona w obrębie wybuchu bomby przy Koszarach (Nowych Koszarach) powinna przedstawiać strzelca Władysława Jakubiaka, 7) Ikona w Koszarach powinna przedstawiać st. leg. Zygmunta Ziębę.

3.2 ROZWIĄZANIA TECHNICZNE, MATERIAŁOWE, PROEKOLOGICZNE, DLA OSÓB Z DYSFUNKCJAMI

3.2.1 NAWIERZCHNIE

Wszelkie ciągi piesze - historyczne i ahistoryczne - projektuje się z nawierzchni mineralnej typu Hanse Grand i są one rozróżnione od siebie jedynie kolorem nawierzchni. Połączenie nawierzchni mineralnej i nawierzchni trawiastej projektuje się za pomocą profilu ze stali kortenowskiej. W obrębie reliktyw historycznych projektuje się nawierzchnię z czarnej kostki bazaltowej, surowo łupanej o ściętych bokach (jej przebieg widać na rysunku zagospodarowania terenu). Uczytelnienie reliktyw wykonuje się z czarnego żwiru (przeznaczenie do uczytelnienia reliktyw w ich obrysie) oraz białego żwiru (przeznaczenie do uczytelnienia reliktyw poza ich obrysem). Ulica majora Henryka Sucharskiego oraz dojazd techniczny do pawilonu zostaną wykonane z betonu asfaltowego barwionego na kolor zielony. Parking EKO w obrębie Pomnika Obrońców Wybrzeża zaprojektowany z geokraty np. Geosystem o powierzchni biologicznie czynnej 82%. Teren na północ od falochronu powinien zostać wykonany z powierzchni piaszczystej, zbliżonej do naturalnej wydmy, aby podkreślić charakter tego obszaru z czasu funkcjonowania WST Westerplatte. Z wnikliwych analiz wynika również, że na północ od Placówki Fort istniało gruzowisko, pochodzące prawdopodobnie z rozbiórki baterii plażowej nr 1 (Strandbatterie I). Projektuje się uczytelnienie tego gruzowiska w postaci nawierzchni żwirowo-tłuczniowej (ze zdjęć lotniczych Luftwaffe wynika, że gruzowisko to istniało podczas pierwszych dni wojny). Zakłada się również modernizację drogi w kierunku Pomnika Obrońców Wybrzeża w postaci zerwania nawierzchni, niwelacji terenu oraz zastosowania nawierzchni mineralnej typu Hanse Grand. Wszystkie nawierzchnie są przystosowane dla osób z dysfunkcjami. Dodatkowo likwiduje się wszelkie bariery architektoniczne mające wpływ na poruszanie się osób z niepełnosprawnością.

3.2.2. POMIESZCZENIA TECHNICZNE, TOALETY

Pomieszczenia techniczne, magazynowe oraz toalety obsługujące teren muzeum plenerowego zaprojektowano w obwałowaniach Magazynów Amunicyjnych w celu ich jak najmniejszej ekspozycji. Toalety są przystosowane dla osób z dysfunkcjami. Wejścia zaprojektowano jako bezprogowe.

3.3 POWIĄZANIA Z TERENAMI SĄSIEDNIMI

3.3.1. ORGANIZACJA RUCHU W OBRĘBIE BUDYNKU ZAWIADOWCY STACJI

Zaleca się zmianę organizacji ruchu w obrębie nowego parkingu i Budynku Zawiadowcy Stacji. Aby ograniczyć do minimum ruch pojazdów osób odwiedzających muzeum, zaleca się utrzymanie możliwości ruchu kołowego tylko do nowego parkingu. Wyjazd z parkingu byłby wtedy możliwy tylko w stronę zachodnią (poprzez zastosowanie znaku nakazu jazdy w lewo). Takie rozwiązanie sprawiłoby odciążenie ruchu w obrębie Budynku Zawiadowcy Stacji, ograniczenie hałasu i umożliwienie osobom zwiedzającym poczucie powagi miejsca, w którym się znajdują. Podobne rozwiązanie proponujemy dla transportu miejskiego (schemat organizacji ruchu umieszczono na rysunku zagospodarowania terenu). Istniejące drogi, w obrębie terenu portowego, pozwalają na obranie innego przebiegu trasy autobusów, które również nie musiałyby wjeżdżać tak blisko Budynku Zawiadowcy Stacji.

3.3.2. POWIĄZANIA Z TERENEM PORTOWYM ORAZ TERENEM STRAŻY GRANICZNEJ

Podczas wizji lokalnych stwierdzono, że bliskość infrastruktury portowej i straży granicznej jest elementem znacząco obniżającym doznania estetyczne oraz emocjonalne, jakie mogą towarzyszyć osobom odwiedzającym teren muzeum. Hałas i wątpliwa estetyka tych stref, odbierają podniosły charakter historycznej przestrzeni. Aby zbudować odpowiedni klimat w miejscu tak istotnym, zaleca się wprowadzenie uzupełnień drzew i krzewów o szerokości około 5m i wysokości ok. 7m. Zaleca się wprowadzenie nowych nasadzeń izolacyjnych w postaci klona polnego oraz jaśminowca wonnego.

3.3.3. POWIĄZANIA Z ZATOKĄ GAŃSKĄ

Projekt zakłada uczytelnienie widoku z istniejącego kopca w kierunku Zatoki Gdańskiej poprzez przycięcie wierzchołkowe drzew będących w kolizji. Taka przycinka powinna się odbywać w przypadku drzew dojrzałych i zniszczonych i nie może przekraczać 30% korony drzewa.

Usunięcie powyżej 30% korony uznawane jest za uszkodzenie drzewa, a ponad 50% kwalifikuje się jako jego zniszczenie.

4. PAWILON WYSTAWIENNICZY

4.1. ROZWIĄZANIA ARCHITEKTONICZNE

Lokalizacja wejścia do projektowanego pawilonu została wyznaczona w linii istniejącego, ahistorycznego ciągu pieszego, w osi widokowej na kopiec, aby nie naruszać tego, co jest autentyczne. Jego forma przywodzi na myśl otwartą ranę, będącą symbolem bólu, traumy i cierpienia. To znamię w terenie, żyjące w symbiozie z tym, co było świadkiem okrutnej historii. Znamię, którego nie usunie upływ czasu. Pierwsze wrażenie zwiedzającego ma wywołać w nim poczucie niepewności i zaniepokojenia, które stopniowo narastają z chwilą kierowania się ku placowi przed wejściem do obiektu. Aby sprowokować takie emocje, zaprojektowane wejście umieszczono na końcu długiego ciągu pieszego o

niewielkim spadku, na terenie o nawierzchni naturalnej, mineralnej, ograniczonego z dwóch stron pochyłymi, masywnymi, betonowymi ścianami, które pełnią funkcję muru oporowego, a następnie płynnie przechodzą w obrys zewnętrzny obiektu. Jest to forma wejścia inspirowana połowymi fortyfikacjami ziemnymi – okopami, które istniały na tym terenie w pierwszych dniach września 1939 roku. Zwieńczeniem zewnętrznego traktu jest częściowo szklany plac przed pawilonem, który doświetla hol położony na poziomie -1 i umożliwia gromadzenie się zwiedzających przed wejściem do budynku. Wokół szklanego przekrycia kondygnacji -1 oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie, zlokalizowano elementy małej architektury w postaci betonowych ławek. Poważnym problemem, który zaobserwowaliśmy w trakcie wizji lokalnych na terenie muzeum plenerowego, jest położenie historycznego budynku Elektrowni. Obecnie jest ona odseparowana od istniejącej ścieżki zwiedzania ze względu na swoje rzędne wysokościowe oraz okalające ją zagospodarowanie terenu. Aby uczynić lokalizację tego obiektu, projektuje się oś widokową oraz dojście z głównego placu przed pawilonem w kierunku Elektrowni, co widać na jednej z wykonanych wizualizacji.

Wszelkie detale architektoniczne w obrębie pawilonu, m.in.: połączenie posadzki szklanej z posadzką mineralną, barierki chroniące przed upadkiem z poziomu ahistorycznej ścieżki w kierunku placu przed pawilonem, barierki schodów zewnętrznych prowadzących w kierunku kopca i Pomnika Obrońców Wybrzeża, wykonano ze stali kortenowskiej tak, aby zachować spójność kolorystyczną i materiałową całego muzeum plenerowego. Elementy stalowe pojawiają się również we wnętrzu pawilonu, a w połączeniu z surowym betonem nadają mu szlachetny wyraz.

4.2. ROZWIĄZANIA FUNKCJONALNO-UŻYTKOWE

Całe założenie projektowanego pawilonu rozpoczyna się na placu, przed wejściem głównym. Kierunek zwiedzania zasugerowany został zwiedzającemu poprzez podcień oraz szklaną taflę posadzki, dającą wgląd do holu głównego, przed salami wystawowymi. Hol główny rozpoczyna się już przy strefie wejściowej na poziomie „0” (pawilonu). Dzięki przebicciu w stropie oraz kierunkowi padania światła dziennego docierającego poprzez szklaną posadzkę, zwiedzający jest kierowany do centralnego punktu holu, a następnie przez główną klatkę schodową do ogólnodostępnej przestrzeni poziomu -1 (pawilonu). W centralnej części holu poziomu -1, znajdują się kasy oraz centrum informacji o Westerplaczkach. Kasy i punkt informacyjny posiadają pośredni dostęp światła dziennego dzięki przebicciu w stropie oraz zastosowaniu szklanej posadzki placu przed pawilonem. Z holu głównego zapewniono również bezpośredni dostęp do następujących przestrzeni: sali wystawy głównej, przestrzeni wystawowej historii Westerplaczków, restauracji, sklepu, sal konferencyjnych, toalet ogólnodostępnych oraz szatni. Taki układ pozwala na łatwy dostęp do najważniejszych stref, po pierwszym zetknięciu się z nowym, nieznanym obiektem oraz na rozładowanie dużego ruchu zwiedzających, dzięki wykorzystaniu potencjału przestrzennego. Ze względów estetyczno-funkcjonalnych, dostęp do szatni został ukryty poprzez zlokalizowanie ich w bezpośrednim sąsiedztwie głównego holu, ale nie w przestrzeni go ograniczającej. Przyjęte rozwiązania przestrzenno-funkcjonalne w tym obrębie czytelnie ukazują główny kierunek zwiedzania sal wystawowych. Sala wystawy głównej znajduje się w południowej części projektowanego obiektu. Z tejże strefy zapewniono bezpośrednio dostęp do toalet ogólnodostępnych oraz przejście do wystawy poświęconej losom Westerplaczków. Sklep usytuowany w naturalnym ciągu komunikacyjnym, w bezpośrednim sąsiedztwie z szatnią i restauracją, widoczny jest po wyjściu z sal wystawowych. Restaurację zaprojektowano z widokiem na wejście do sali wystawy głównej oraz na schody stanowiące rzeźbiarski element holu głównego. Sala konsumpcyjna została zlokalizowana bezpośrednio przy salach konferencyjnych, w celu ułatwienia obsługi wydarzeń oraz wygody użytkownika. W ich sąsiedztwie przewidziano lokalizację toalet ogólnodostępnych. Obsługa techniczna pawilonu wystawowego znajdować się będzie w jego północnej części. W tej strefie przewidziano m.in.: dok rozładunkowy połączony z rozładownią, magazynami sprzętu wystawienniczego, magazynami artykułów higienicznych, salą wystawy głównej oraz przestrzenią wystawową o losach Westerplaczków. W bezpośrednim sąsiedztwie rozładowni znajduje się również magazyn sprzętu gabarytowego, magazyn sprzętu działu archeologicznego oraz warsztat działu technicznego. Obok doku rozładunkowego zaprojektowano parking przeznaczony dla

pracowników, obsługiwany przez dwie klatki schodowe prowadzące bezpośrednio do strefy pomieszczeń biurowych na poziomie 0 (pawilonu). Pomieszczenia biurowe zaprojektowano w osobnej części, naprzeciwko wejścia głównego, od strony południowej. Wszystkie pomieszczenia przeznaczone na stały pobyt ludzi posiadają bezpośredni dostęp do światła dziennego. Aby ograniczyć przegrzewanie się tychże pomieszczeń, zaprojektowano elewacyjne łamacze światła widoczne na wizualizacjach zewnętrznych pawilonu wystawowego. Dział naukowo-edukacyjny znajduje się również na poziomie 0 (pawilonu). W jego skład wchodzi sala edukacyjna oraz pomieszczenia edukacyjne z dostępem do światła dziennego, z widokiem na strefę wejściową. Strefa edukacji posiadać będzie osobne zaplecze sanitarne oraz pomieszczenie szatni, dostępne z wewnętrznej komunikacji. Taka lokalizacja daje możliwość funkcjonowania strefy edukacyjnej niezależnie od pozostałej części muzeum.

Aranżacja wnętrza pawilonu nawiązuje do materiałów wykończeniowych zastosowanych w przestrzeniach zewnętrznych. Dlatego też we wnętrzach pojawił się beton architektoniczny, stal kortenowska oraz posadzki żywiczne

korespondujące kolorystycznie z wykończeniem poszczególnych przestrzeni. Uzupełnieniem tych rozwiązań jest oświetlenie punktowe, nie stanowiące konkurencji dla światła wpadającego poprzez szklaną posadzkę placu. Najważniejszym elementem holu wejściowego stały się schody oraz dwie kortenowe ściany, które swoją formą organizują przestrzeń ogólnodostępną. Na pochylonej ścianie, przy wejściu na wystawę główną, zaprojektowano odcisnięty w betonie zarys pancernika Schleswig-Holstein. Dzięki umieszczeniu go pomiędzy dwoma kortenowymi ścianami, zwiedzający ma wrażenie, że patrzy na obraz w „kortenowej ramie”.

4.3. ROZWIĄZANIA MATERIAŁOWE, TECHNOLOGICZNE I KONSTRUKCYJNE

Stateczność konstrukcji żelbetowej obiektu w kierunku poprzecznym i podłużnym zapewniać będą sztywne układy ścian żelbetowych połączone ze stropami żelbetowymi, zaś sztywność przestrzenną ściany żelbetowe, trzony windowe oraz ściany klatek schodowych. Stropy zaprojektowano w układzie ramowym, częściowo z belkami i płytami prefabrykowanymi strunobetonowymi żelbetowymi. Stropy w części monolitycznej zaprojektowano w układzie płytowo-słupowym. Zakłada się posadowienie bezpośrednio płyty fundamentowej na gruncie rodzimym. Fundamenty wykonane zostaną w postaci płyty żelbetowej, która stanowić będzie podłoże pod warstwy posadzkowe kondygnacji podziemnej. W zależności od przyjętych obciążeń i rozwiązań architektoniczno-przestrzennych, warstwę nośną dachu zaprojektowano z trzech rodzajów technologii: 1) z płyt żelbetowych strunobetonowych opartych na dźwigarach żelbetowych strunobetonowych, opartych w sposób przegubowy na żelbetowych słupach zakotwionych w płycie fundamentowej, 2) nad częścią obiektu z płyty żelbetowej w układzie płytowo-słupowym z zakotwionymi słupami w płycie fundamentowej oraz 3) konstrukcji nośnej dachu ze szkła bezpiecznego ze struktury stalowej przestrzennej, opartej na żelbetowej, monolitycznej części dachu. Szklana podłoga w obrębie placu wykonana ze szkła bezpiecznego, pokryta warstwą antypoślizgową. Będzie ona zbudowana z trzech warstw tafli szklanych, połączonych za pomocą folii z butyralu poliwinylu. Dwie dolne tafle szkła półhartowane, górna tafla w pełni hartowana. Stropy nad kondygnacją podziemną zaprojektowano z płyty monolitycznej, opartej na ścianach żelbetowych oraz z płyty monolitycznej w układzie płytowo-słupowym, opartej na słupach i ścianach żelbetowych. Ściany zewnętrzne szczelinowe, żelbetowe monolityczne, zakotwione w gruncie. Ściany wewnętrzne nośne żelbetowe monolityczne, zakotwione w płycie fundamentowej. Ściany szybów windowych i klatek schodowych monolityczne, zakotwione w płycie fundamentowej. Ścianki działowe wykonane w technologii murowanej. Biegi klatek schodowych projektuje się jako żelbetowe monolityczne. Schody zewnętrzne prowadzące z placu przed pawilonem w kierunku Pomnika Obrońców Wybrzeża są możliwe do realizacji na gruncie. Ławki zlokalizowane przed wejściem do obiektu zaprojektowano jako prefabrykowane. Bariery wokół placu i przy schodach zewnętrznych oraz łączenia nawierzchni mineralnej ze szklaną taflą, wykonane ze stali kortenowskiej.

4.4. ROZWIĄZANIA ZWIĄZANE Z ASPEKTAMI PROEKOLOGICZNYMI I ENERGOSZCZĘDNymi

Projektując pawilon wystawienniczy, układ funkcjonalny pomieszczeń, jego wnętrza oraz wyposażenie instalacyjne zastosowano szereg rozwiązań proekologicznych i energooszczędnych. Biorąc pod uwagę jego położenie pod ziemią, starano się zmaksymalizować wykorzystanie oświetlenia naturalnego, redukując zapotrzebowanie na energię elektryczną, potrzebną do oświetlenia sztucznego. Dlatego takie pomieszczenia jak: biuro kierownika oddziału, sekretariat, pracownia działu archeologicznego, biuro działu marketingu i sprzedaży, biura działu prawno-administracyjnego, pomieszczenia edukacyjne, pomieszczenie inżynierów i techników, posiadają bezpośredni dostęp do światła dziennego. Zaprojektowanie szklanej posadzki w obrębie placu przed wejściem do pawilonu, szklanej fasady od strony wejścia oraz otwartej przestrzeni przy głównej klatce schodowej, zapewnia pośredni dostęp do światła dziennego takim pomieszczeniom jak: sala główna, przestrzeń wystawowa, centrum informacji, restauracja, sklep oraz część sali konferencyjnej. Obiekt został również wyposażony w systemy sterowania oświetleniem zewnętrznym i wewnętrznym za pomocą czujników zmierzchowych i harmonogramów czasowych. Samo oświetlenie zaprojektowano jako ledowe, które jest nawet 500% bardziej energooszczędne, aniżeli konwencjonalne rozwiązania.

Od strony południowej, w obrębie pomieszczeń przeznaczonych na biura, zastosowano łamacze światła chroniące wnętrza przed ich nadmiernym nagrzewaniem i nasłonecznieniem. Bardzo

ważną rolę odgrywa również zielony dach, który zmniejsza potrzebę chłodzenia i ogrzewania budynku. W projektowanym pawilonie przewiduje się zastosowanie wentylacji mechanicznej i klimatyzacji poprzez centrale nawiewno-wywiewne, zastosowanie automatyki klimakonwektorów, c.o., grzejników, central wentylacyjnych, węzła cieplnego i urządzeń chłodniczych. Zakłada się zarządzanie całym obiektem poprzez system BMS. Zaleca się również zastosowanie zbiornika na wodę deszczową, którą można ponownie wykorzystać w celu spłukiwania toalet i chłodzenia central wentylacyjnych. Do budowy pawilonu przewiduje się wykorzystanie cementu niskoemisyjnego w celu obniżenia śladu węglowego o ok. 13% w stosunku do standardowych rozwiązań.

4.7. ROZWIĄZANIA DLA OSÓB Z DYSFUNKCJAMI

Projekt pawilonu jest pozbawiony barier architektonicznych mogących utrudnić poruszanie się osobom niepełnosprawnym (bezprogowe przejścia, odpowiednio szerokie ciągi komunikacyjne, szerokości drzwi w świetle). Aby dostać się na poziom -1, zaprojektowano dwie windy przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Toalety ogólnodostępne przystosowano również dla osób niepełnosprawnych. Ponadto, zakłada się wykonanie audioprzewodników w języku migowym i audiodektrypcję dla osób niedowidzących. Aby wspomóc osoby korzystające z implantów lub aparatów słuchowych zakłada się zastosowanie w projektowanym obiekcie pętli indukcyjnej.

5. INFORMACJE CENOWE (NETTO)

1. Nr obiektu: I/03, Budynek zawiadowcy stacji, odtworzenie, wartość: 455 397 zł
 2. Nr obiektu: I/04, Magazyn paliw, uczytelnienie fundamentów i remont konserwatorski, wartość: 67 811 zł
 3. Nr obiektu: I/05, Magazyn nr 1, odtworzenie, wartość: 1 481 478 zł
 4. Nr obiektu: I/06, Magazyn nr 2, 3, 4, uczytelnienie fundamentów i remont konserwatorski, wartość: 216 025 zł
 5. Nr obiektu: I/07, Magazyn nr 8, 9, odtworzenie, wartość: 1 602 603 zł
 6. Nr obiektu: I/08, Magazyn nr 10, 11, 12, odtworzenie, wartość: 809 289 zł
 7. Nr obiektu: I/09, Placówka „Fort”, remont konserwatorski, wartość: 259 436 zł
 8. Nr obiektu: I/10, Obwałowania II linii magazynów (5, 6, 7, 13, 14, 15), rekonstrukcja, wartość: 273 615 zł
 9. Nr obiektu: I/11, Kasyno podoficerskie, uczytelnienie fundamentów, wartość: 778 747 zł
 10. Nr obiektu: I/12, Stare Koszary, uczytelnienie fundamentów, wartość: 440 548 zł
 11. Nr obiektu: I/13, Budynek administracyjny, uczytelnienie fundamentów, wartość: 338 187 zł
 12. Nr obiektu: I/14, Mikołajewo (obiekt), uczytelnienie fundamentów, wartość: 269 318 zł
 13. Nr obiektu: I/15, Koszary – skrzydło pld., remont konserwatorski, wartość: 717 486 zł
 14. Nr obiektu: I/16, Koszary – skrzydło pñ., remont konserwatorski, wartość: 314 953 zł
 15. Nr obiektu: I/17, Wartownia nr 3, remont konserwatorski, uczytelnienie fundamentów, wartość: 233 994 zł
 16. Nr obiektu: I/18, Pawilon wystawienniczy, budowa, wartość: 94 388 196 zł
 17. Nr obiektu: I/19, Pomnik Obrońców Wybrzeża, remont i modernizacja, wartość: 2 965 327 zł
 18. Nr obiektu: I/20, Zagospodarowanie terenu, odtworzenie historycznego zagospodarowania byłej WST, stworzenie ścieżki zwiedzania, budowa, przebudowa, odtworzenia i konserwacja budynków i budowli historycznych, udogodnienia dla osób z dysfunkcjami, odtworzenie historycznego układu komunikacyjnego, wyznaczenie strefy dla rekonstruktorów, wartość: 32 354 355 zł
 19. Nr obiektu: I/21, System identyfikacji wizualnej, budowa, wartość: 5 632 475 zł
 20. Nr obiektu: I/A, A – Strefa rekreacyjna FLORA, budowa, wartość: 868 209 zł
 21. Nr obiektu: I/B, B – Strefa rekreacyjna FAUNA, budowa, wartość: 1 451 996 zł
 22. Nr obiektu: I/C, C - Strefa rekreacyjna MIKOŁAJEWO, budowa, wartość: 495 004 zł
- Szacunkowy łączny koszt NETTO: 146 464 449 zł
Szacunkowy łączny koszt BRUTTO: 180 151 272 zł
Szacunkowa wartość NETTO wykonania przedmiotu usługi (dokumentacji i innych usług): 10 252 511 zł
Szacunkowa wartość BRUTTO wykonania przedmiotu usługi (dokumentacji i innych usług): 12 610 588 zł